

Koncept a adaptace autoevaluačního nástroje: **Dotazník strategií učení se cizímu jazyku**

Tato prezentace a dílčí analýzy vznikly v rámci projektu
GAP407/12/0432 Strategie učení se cizímu jazyku a
výsledky vzdělávání: Analýza shluků a sekvencí strategií

Kateřina Vlčková
Institut výzkumu školního vzdělávání
Pedagogická fakulta Masarykovy univerzity

Východiska pro tvorbu evaluačního nástroje

Strategie učení definovány jako cíle vzdělávání (RVP)

Je třeba je systematicky rozvíjet, podporovat, evaluovat

Velká část žáků neví, jak se cizí jazyk učit

ročník	neví (%)	částečně (%)
5	14	50
9	30	38
12	32	38

Jak se učit tematizováno ve výuce

ročník	nikdy (%)	částečně (%)
5	18	31
9	30	
12	37	

(Vlčková 2010)

Učitel může používání strategií pozitivně ovlivnit.
(výsledky z ČR – Vlčková 2006, 2010)

Zaměření nástroje

Nástroj zjišťuje deklarovanou míru

- a) používání strategií učení se cizímu jazyku žáky
- b) podpory strategií učení ve výuce učitelem

Autoevaluace školy

- v oblasti podmínek vzdělávání (vstupy)
- a dosahovaných výsledků v průběhu i na konci vzdělávání (výstupy)
- zjištění podmínek pro případné intervence

Cílová skupina

- 2. stupeň ZŠ (včetně posledních ročníků primární školy)
- střední školy
- jazykové školy

- kompetence k učení
- cizojazyčná komunikační kompetence (RPV, SERR)

Koncept strategií učení

soubory postupů používaných k usnadnění získávání, zapamatování, znovu vybavení a používání informací

(Rubin 1975)

*postupy většího rozsahu, jimiž žák uskutečňuje svébytným způsobem určitý **plán** při řešení úlohy, chce něčeho dosáhnout a něčeho jiného se zase vyvarovat*

(Mareš 1998, s. 58)

liší se **mírou uvědomění**, plánování, monitorování

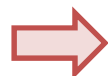
(Cohen, Macaro 2006)

Blízké koncepty

- styl učení
- techniky/taktiky učení
- autoregulace, autonomní učení, sebeřízení

Problém konceptu

- jako strategie cokoli
- neodlišována mikro a makro úroveň
- vědomé nebo potenciálně vědomé?
- při měření obtížné odlišit strategie
 - strategie učení
 - strategie používání jazyka (komunikační)
 - testové strategie (test taking strategies)

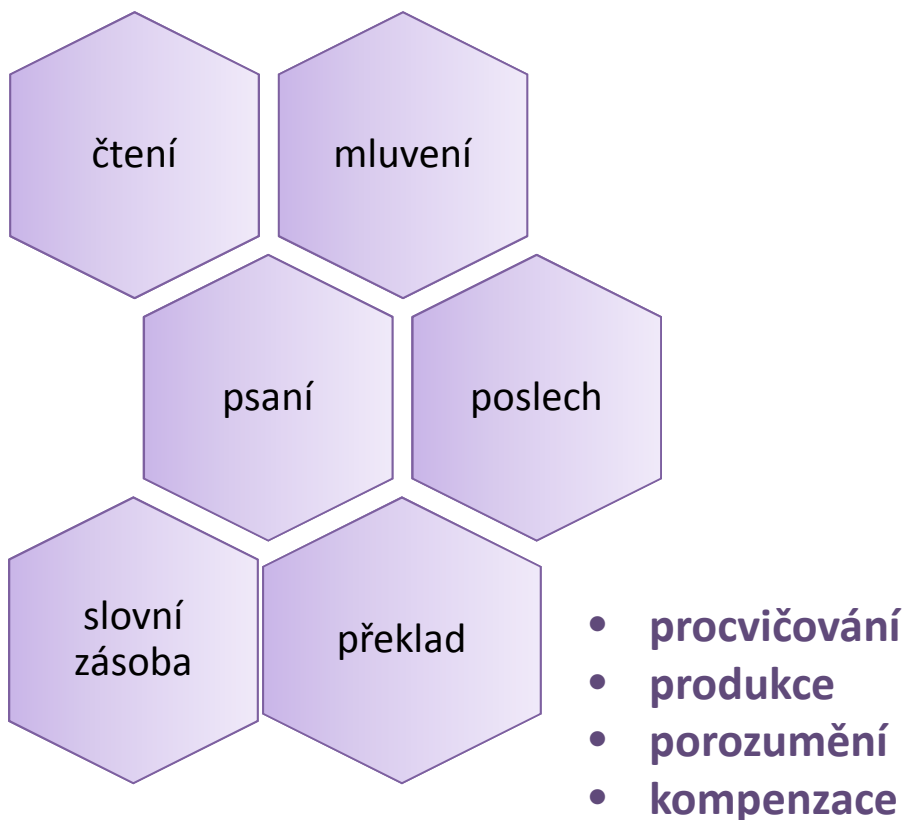

přenáší se do problémů v měření

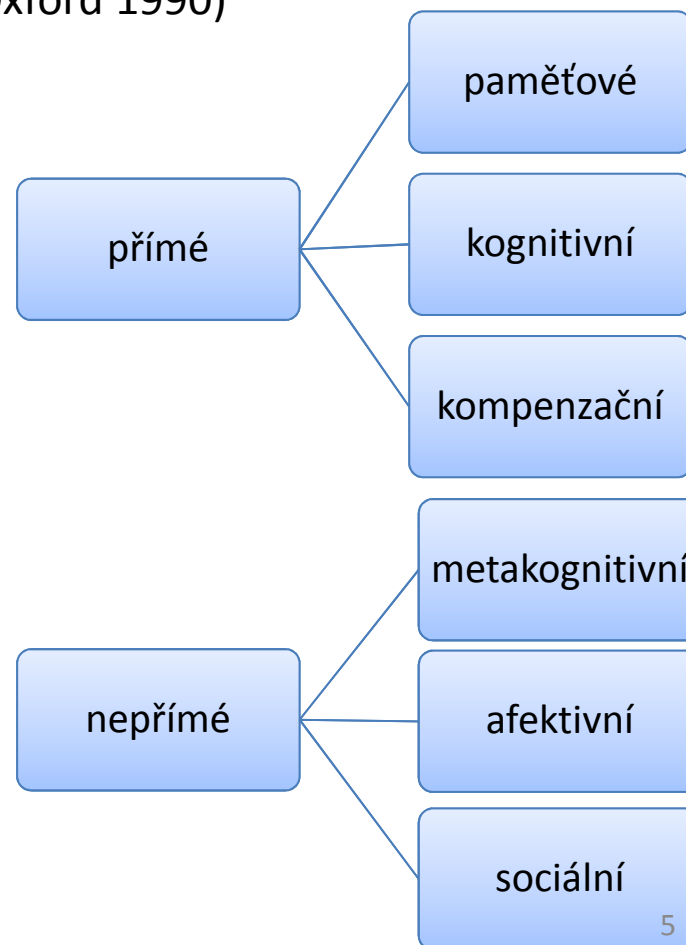
Klasifikace strategií učení v nástroji

Existuje mnoho klasifikací strategií dle různých kritérií

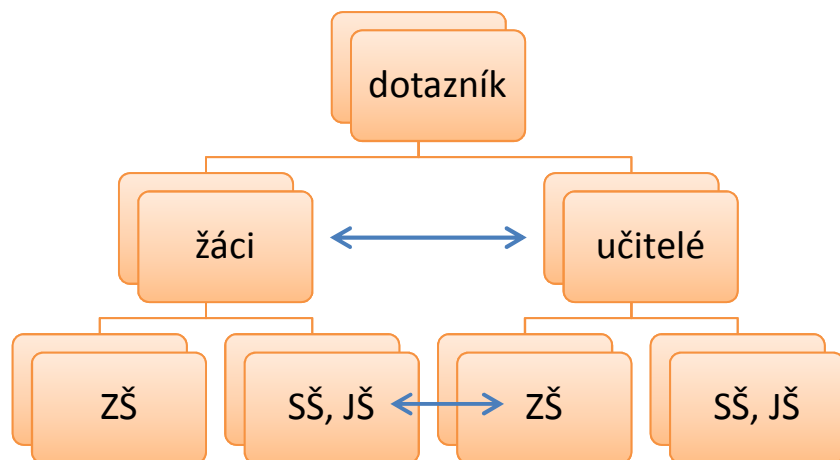
řečové dovednosti a jazykové prostředky
(Cohen, Weaver 2006)

funkce v procesu zpracování informací
(Oxford 1990)

Součásti autoevaluačního nástroje - dotazníky

Young Learners' Language Strategy Use Survey (Cohen, Weaver 2002)

Česká verze:

- 64 položek
- škála ano – ne

Language Strategy Use Survey (Cohen, Oxford, Chi 2002)

Česká verze:

- 89 položek
- 4-bodová škála (ne, spíše ne, spíše ano, ano)

Příklady položek

Procvičuji si výslovnost nebo způsob psaní cizích slov.

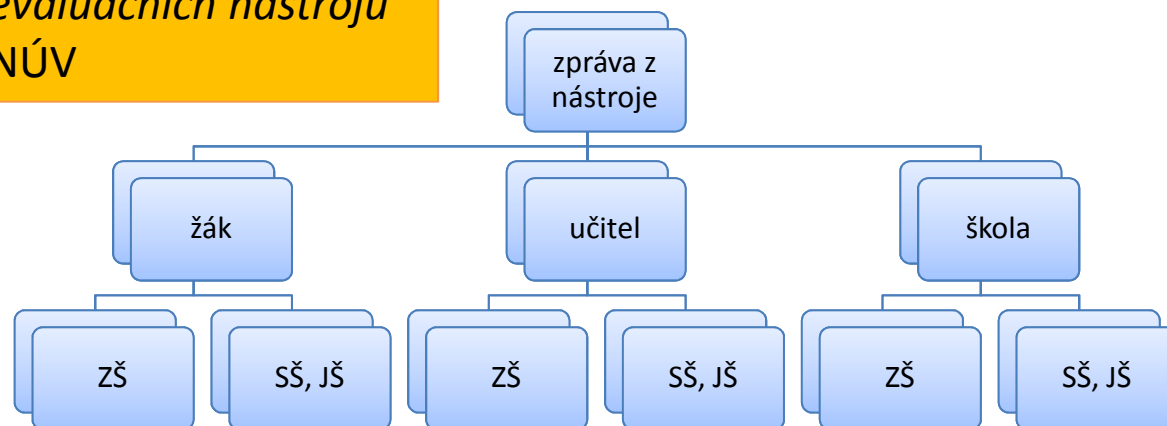
Snažím se napodobovat způsob, jakým mluví nebo píše rodilí mluvčí.

Když slovíčku nerozumím nebo ho neznám, snažím se jeho význam odhadnout.

dostupné k on-line vyplnění na *Portále evaluačních nástrojů NÚV*

Zpráva z nástroje

automaticky
 generované *Portálem
 evaluačních nástrojů
 NÚV*

Zpráva pro žáka

- celková míra používání strategií
- strategie dle řečových dovedností
- strategie dle dalších kritérií
- srovnání se spolužáky ve třídě, v ČR
- doporučení, které strategie může ještě používat

Zpráva pro učitele

- celková míra podpory strategií
- strategie dle řečových dovedností
- dle dalších kritérií
- výsledky za danou třídu
- výsledky za ročník, za všechny vyučované třídy
- srovnání s ČR
- porovnání podpory a používání strategií
- doporučení které strategie podporovat

Zpráva pro školu

- výsledky žáků
- výsledky učitelů na úrovni tříd
- na úrovni celé školy ve srovnání s ČR
- dle řečových dovedností a dalších kritérií
- srovnání podpory a používání strategií
- doporučení, co podporovat

Postup ověřování nástrojů

1. Překlad nástroje
2. Alternativní překlad nástroje (další překlady)
3. Kontrola položek s klasifikací
4. Kontrola položek s českou situací
5. Konzultace s odborníky
6. Navržení dalších položek
7. Jazyková a obsahová korektura
8. Pilotáž – kognitivní interview 1
=> úpravy
9. Pilotáž – kognitivní interview 2
=> úpravy
10. Pilotáž 3 – tužka papír
11. Položková analýza, reliabilita
12. Úpravy nástroje
13. Pilotáž 4
(on-line, velký sběr dat)
dotazník 72 položek ZŠ
14. Položková analýza, reliabilita
15. Úpravy na základě hodnocení dotazníků respondenty
16. Redukce a úpravy nástroje
(64 položek ZŠ)
17. Orientační výpočty reliability
s upraveným nástrojem
18. Nástroj on-line pro školy
= další sběr dat
19. Úprava norem pro srovnávání
s ČR

Žáci ZŠ

Počáteční pilotáže

- 1) 1 třída ZŠ Řehořova (Vlčková, Hrozková 2010)
- 2) 1 ZŠ Kroměřížsko
- 3) 5 ZŠ Kroměřížsko (Večerková 2010)

Pilotáž on-line

18 ZŠ, 776 žáků, 38 učitelů

- 4.-9. roč., 84% AJ

72 položek ($\alpha = 0,89$)

redukce na 64 položek ($\alpha = 0,88$)

- dimenze 0,46 až 0,79

Učitelé ZŠ

Počáteční pilotáže

4 učitelé

Pilotáž on-line

23 učitelů

41 jazykových skupin

92% žen

72 položek ($\alpha = 0,90$)

redukce na 64 položek ($\alpha = 0,90$)

- dimenze 0,46 až 0,79
- obvykle $> 0,60$

Žáci SŠ

Počáteční pilotáže

- 1) kognitivní interview s několika žáky
- 2) gymnázium 4 třídy, 68 žáků (Přikrylová 2010)

Pilotáž on-line

940 žáků, 50 učitelů

- nejvíce 2.-3. roč., 82% AJ
- 323 SOŠ, 246 SOU, 345 gymnázium, 26 jazyková škola

138 položek ($\alpha = 0,97$)

redukce na 89 ($\alpha = 0,97$)

- dimenze $> 0,70$

Učitelé SŠ

Počáteční pilotáže

3 učitelé (Přikrylová 2009, 2010)

Pilotáž on-line

28 učitelů

- 2 učitelé 2x, 1 učitel 3x

32 jazykových skupin

24 – 62 let

138 položek ($\alpha = 0,97$)

redukce na 89 ($\alpha = 0,97$)

- dimenze $> 0,70$

Diskuse a problémy nástroje

Nástroj lze využít ve výuce

- inspirace pro žáky, jaké strategie existují
- pro učitele reflexe
- na úrovni školy dává méně smysl
 - nejde podle zprávy dělat větší závěry o výsledcích vzdělávání

Problémy nástroje

- problém psychometrický, konceptuální
 - faktorová analýza
- učitel nevidí smysl v odpovídání pro více tříd
 - dotazník pro učitele má formální roli
 - dané jeho konstrukcí

Připravovaná zlepšení nástroje

- na základě dalšího sběru dat on-line (2010 -2011) na ověřeném nástroji
 - kontrola reliability
 - výsledky do zpráv z nástroje porovnáváné s normou z reprezentativních dat
 - ne jen porovnání s těmi, kteří dosud odpověděli

Koncept a adaptace autoevaluačního nástroje **Dotazník strategií učení se cizímu jazyku**

Adaptace nástroje byla realizována v rámci projektu MŠMT CZ 1.07/4.1.00/06.0014 Cesta ke kvalitě. Autoevaluace – Vytváření systému a podpora škol v oblasti vlastního hodnocení, 2009 – 2012.

Spolupracovali

Jana Přikrylová

Petr Hurtík

konzultanti

recenzenti

Kateřina Vlčková
Institut výzkumu školního vzdělávání

PdF MU, Brno

vlckova@ped.muni.cz

